

„Hogy milyen jövőnk lesz, az tőlünk is függ...”

Messzelátó

Beszélgetés Duray Miklóssal

Az alábbiakban Duray Miklóssal, a szlovákiai Magyar Koalíció egyik vezető politikusával, az Együttélés Politikai Mozgalom elnökével Révkomáromban, a Szlovákiai Magyar Cserkészszövetség konferenciáján készült beszélgetést közöljük.

Belvedere Meridionale: – *A szlovákiai magyaroknak „csupán” otthonuk, vagy hazájuk is Szlovákia?*

Duray Miklós: – Erre a kérdésre lehetne válaszolni néhány választási szlogen alapján is, amit 1992–94 között fogalmaztunk meg, hogy „szülőföldünk legyen hazánk”. Már magából a szlogenből is kiérzethető a bizonytalanság. Az lenne a természetes, hogy ahol az embernek a szülőföldje van, ott van a hazája is. Általában az európai országokban ez így van, ez alól sajnos elsősorban a magyarság a kivétel, mert 1918 óta – néhány esztendő kivételével – a magyarságnak egy jelentős része (jelenleg kb. egyharmad része), az első világháború után a kétötöd része) a szülőföldjét olyan ország keretén belül tudja, mely ország az állama politikáját ellene alakítja. S ha a XIX. század költőjének a meglátásával szemléljük ezt, tehát hogy „haza ott van, ahol jog is van”, akkor gyakorlatilag egyértelművé lehet tenni azt, hogy azoknak a magyarok, akik a trianoni és a párizsi békeszerződések által „le lettek választva” a magyar nemzet tömbjéről; azok ugyan – ha a szerencse rájuk mosolygott – megmaradhattak szülőföldjükön, de nem élnek a hazájukban. Én magam sem tudom, hogy a magyarság azon részének, amely különböző országok területén él, lehet e egyáltalán hazája.

B. M.: – *Melyek azok a célok, melyek megvalósításával biztosan megalapozható a szlovákiai magyarság jövője?*

D. M.: – A szlovákiai magyarság jövője nem vonatkozatható el a nemzetközi politikától és a nemzetközi jogtól. Maga az a tény, hogy azt kell mondanom, hogy „szlovákiai magyar”, az összefügg e két fogalommal. Ez meghatározza a mozgásterünket. Mert ez az, amit én nem tudok befolyásolni, de evidenciaszerűnek kell tartanom. A felvidéki magyarság jogállása és helyzete megfogalmazható úgy, hogy ha a nagystruktúra nem változik meg – tehát fennmaradnak azok az államhatárok, melyek ma léteznek Közép-Európában – akkor is hazává válhasson szülőföldünk, akkor is egyenrangú és egyenjogú emberként élhessünk itt, és akkor is megmaradjon a magyar nemzet egysége.

B. M.: – *Szlovákiában idén január elsejétől lépett életbe egy nyelvtörvény. Erről mik a leglényegesebb tudnivalók?*

D. M.: – A jelenlegi törvény az államnyelvről 1996. január elsejétől lépett életbe és 1997. január elsejétől az államnyelvről szóló törvénynek a 10. cikkelye, mely a büntetésekre vonatkozik. Korábban 1990. október 25-én fogadott el a Szlovák Nemzeti Tanács egy törvényt, amely csak a hivatalos nyelvhasználatról szól.

A jelenlegi államnyelvről szóló törvény – ha egyszerűen akarunk fogalmazni – egy jogfosztó törvény; igaz, elsősorban szándékában az. Ha szakmai elemzést végzünk, akkor tulajdonképpen nincsenek benne negatív megfogalmazások, de a szándéka jogfosztó, ennek következtében a magyarzata és a végrehajtása is az. Ez most éppen abban nyilvánult meg, hogy az Oktatásügyi Minisztérium megtiltotta a kétnyelvű bizonyítványok kiadását. Amióta Csehszlovákia és utódállá-

maként Szlovákia létezik, azóta ezen a területen – 1945–48 közötti időszak kivételével – mindig kétnyelvű bizonyítványokat kaptak az itt élő magyarok. Az idei év az első, amikor ez meg van tiltva. Ennek ellenére sok helyen kiadták a bizonyítványokat két nyelven is, s ezzel kapcsolatban az az érdekes, hogy a törvény ezt nem tiltja meg, tehát minden az értelmezésén múlik. Világossá válik tehát, hogy e törvényt sem szabad restriktíven értelmezni. A törvénynek ezen – általa is táplált – szabados értelmezése még rengeteg összeütközést fog szítani a jövőben is, mindaddig, míg az alkotmánybírók nem jut arra a belátásra, hogy kimondja, hogy az államnyelvről szóló törvény alkotmányellenes.

B. M.: – *A Szlovák Nemzeti Párt tisztelt elnöke, Prokeš kijelentette, hogy a kétnyelvű angol iskoláknak lehet kétnyelvű bizonyítványuk, a magyar iskoláknak is felajánlották, hogy magyar és szlovák tannyelvűek legyenek. Mivel ezt nem fogadták el az itteni magyarok, ezért szerinte ez kizárja annak a lehetőségét, hogy kétnyelvű bizonyítványt kapjanak.*

D. M.: – *Prokeš jogmagyarázata elfogadhatatlan, de nem is érdemes vele vitatkozni, mert nem ért hozzá, ő úgy működik ebben a kérdésben, mint elefánt a porcelánboltban.*

B. M.: – *Mi a véleménye az anyaország és a határon túli magyarság kapcsolatáról? Kielégítő képet kap-e rólunk Magyarország népe?*

D. M.: – Magyarországi lakosai és a határon túli magyarok között nagyon érdekes a kapcsolat. Egy részük között családi, mások között baráti kapcsolat áll fenn, de mindezek ellenére mégis érezhető, hogy két különböző ország lakosai vagyunk. Attól a pillanattól kezdve, hogy a területet leválasztották a magyar nemzet tömbjéről, elindult egy folyamat, az egymástól való elide-

genedés szomorú folyamata. Napjainkban egészen odáig jutottunk, hogy a ma kormányon lévő pártok – főleg az MSZP – '94-es választási kampányukban azt állították, hogy az Antall-kormány romlásba vitte Magyarországot azzal, hogy túlságosan nagy figyelmet fordított a határon kívül élő magyarokra. Sőt, még a gazdasági nehézségeket is ezzel magyarázták!

Ez valótlanság! Ha az Antall-kormány még ennél is nagyobb gondot fordított volna a környező országok területén élő magyarokra, még attól sem lett volna kisebb Magyarország népének a kenyere. Ugyanis a politika és a gazdaság között olyan összefüggés, hogy a napi politika befolyásolja a gazdaságot csak ott van, ahol egészségtelesen működik a társadalom.

B. M.: – *Született egy alapszerződés Szlovákia és Magyarország között, amit szerintem a fejünk fölött kötött meg a két fél, Európának parolázva...*

D. M.: – Számomra az alapszerződéshez való magyar hozzáállás kicsit érthetetlen volt. Igaz hogyha a genezisének nézem, akkor világos, ti. a Horn-kormány hivatalba lépésekor kijelentette, hogy az előző kormánytól eltérő szomszédpolitikát fog folytatni. Ez biztos, hogy attól eltérő, de magyarázzák meg, hogy miért, mivel jobb?! Egyébként magával az alapszerződéssel konkrétan nekem nincs is bajom. Többször elmondtam a véleményemet ezzel kapcsolatban, néha túlságosan keményen is. A fő gond az, hogy a szerződés végrehajtható-e, vagy sem. Ha én azzal a tudattal kötök egy szerződést, hogy úgy sem lesz végrehajtható, akkor cinikus vagyok! A szerződés szövege nem azt mondja, hogy nem lehetne jobb, de abban az állapotában, melyben van sem rossz. Ha legalább azt végre lehetne hajtani, ami benne van, az is előrelépést jelentene – természetesen nem jelentene történelmi fordulatot. Itt a baj az, hogy eleve tudni lehetett, hogy ezt nem le-

het végrehajtani és megvalósítani, ugyanis nincs benne semmi olyan mechanizmus, ami ezt kikényszerítené. Ez a legfőbb probléma ezzel kapcsolatban. Azt hiszem, ma már a magyar külügyminiszter is bevallja, hogy sajnos a két ország közötti kapcsolatrendszer a külpolitikája csődje!

B. M.: – *Az Ön véleménye szerint lehet e jövője az én gyermekemnek magyarként – Szlovákiában?*

D. M.: – Ha nagyon lassúnak tekintjük a politikai változásoknak az ütemét és elfogadjuk azt, hogy igaza van *Mečiar* pártjának azzal, hogy tíz év uralkodásra akar berendezkedni, akkor lesülne a képemről a bőr, ha azt mondanám, hogy itt a magyaroknak jövője van. Viszont, hogy milyen jövőnk lesz, az tőlünk is függ, és nemcsak attól, hogy ki van kormányon. Mi azt tudjuk, hogy ennek a kormánynak az uralkodása idején – mert itt uralkodásról van szó és nem kormányzásról – semmilyen értelmes dolgot megvalósítani nem lehet sem magyarként, sem szlovákként! Mégis mind-

azt, amit ellenünk tesznek *Mečiar*ék, azt valamilyen módon a szlovák ellenzék is el tudja fogadni.

B. M.: – *Ezek szerint a Magyar Koalíciónak az „ellenzék ellenzékének” is kell lennie?*

D. M.: – Bizonyos mértékben így van, ez egy bonyolult helyzetet jelent, ezt fel kell vállalni, viszont tudatosan kiélezni nem kell, de vannak kérdések, melyekben nem szabad egy tapodtat sem engedni. Ez a saját magyar közösségünk érdeke!

Tehát a mi feladatunk az, hogy olyan magatartást kell tanúsítanunk, ami egyértelművé teszi a mai szlovák kormány – és ellenzék – számára, hogy mi nem azt tekintjük megoldásnak, hogy oda térjünk vissza, ami 1989–90-ben volt, hanem egy teljesen más elképzelés érvényesüljön. Ha ebben a magyarság Szlovákiában egységes lesz, akkor eredményes is lesz, és akkor lesz jövője a mai húszévesek gyermekeinek is.

B. M.: – *Köszönöm a beszélgetést!*

Petheő Attila

Az oszmán hódítás török szemmel

Beszélgetés Halil İnalçık professzorral

Nagyon időszerű kötelességemnek teszek eleget azzal, hogy az alább olvasható beszélgetés szövegét, amelyet 1992 augusztusában folytattam *Halil İnalçık* professzor úrral, most közzé teszem. Az interjúra az adott alkalmat, hogy a törökországi tanulmányutam idején éppen a fővárosban rendezték meg a talán legrangosabb nemzetközi oszmanisztikai kongresszust, a CIÉPO (*Comité International D' Études Pré-Ottomanes et Ottomanes*) X. összejövetelét. Ezen előadást tartott az akkor még Chica-

góban élő és oktató *Halil İnalçık* is, melynek címe „*Az Oszmán Állam megalapítása, Gázi Oszmán bég*” volt. Mivel az ő neve a hazai történeti irodalomban is jól ismert, többek között hazánk törökök általi szakaszos meghódításának elmélete is az ő műveiből került be a magyar szakirodalomba¹, gondoltam felkérem egy rövid beszélgetésre. Kérésemnek örömmel tett eleget. Az interjú lebonyolításában a CIÉPO szervező

¹ *Halil İnalçık: Ottoman methods of conquest. Studia Islamica 1954, pp. 103–129.*